

Civilutskottets yttrande

1980/81:4 y

om ekonomisk-politiska åtgärder såvitt avser socialdepartementets verksamhetsområde (prop. 1980/81:118)

Till socialutskottet

Socialutskottet har genom beslut den 31 mars 1981 berett civilutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1980/81:118 såvitt avser socialdepartementets område samt över motion 1980/81:2060 (s).

I *proposition 1980/81:118 bil. 1* (socialdepartementet) föreslår regeringen riksdagen att till Allmänna barnbidrag utöver vad som föreslås i proposition 1980/81:100 bil. 8 (punkt C 1) under femte huvudtiteln anvisa 70 000 000 kr. för budgetåret 1981/82.

I *motion 1980/81:2060 (s)* hemställs att riksdagen avslår regeringens förslag om ytterligare medelstillskott till Allmänna barnbidrag samt begär förslag av regeringen om en höjning av det statliga bostadsbidraget (SBB) i enlighet med vad som anförts i motionen.

Allmänna barnbidrag utgår fr. o. m. den 1 oktober 1980 med 3 000 kr. per år och barn. Det utgår för barn under 16 års ålder. Barnbidrag utgår för ca 1,7 miljoner barn. Kostnaderna täcks helt av statsmedel. För nästa budgetår beräknas kostnaderna för barnbidragen till 5 145 milj. kr.

Ca 128 000 hushåll hade vid utgången av år 1979 tre eller flera barn under 16 år. I dessa hushåll fanns ca 410 000 barn. I knappt 20 000 familjer fanns fyra eller flera barn. Antalet barn i dessa familjer uppgick till ca 84 000.

Bostadsbidrag till barnfamiljer m. fl. utgår i huvudsak som statskommunala bostadsbidrag (SKBB) och som statliga bostadsbidrag (SBB). SBB bestäms endast på grundval av inkomst och barnantal, medan SKBB dessutom är anknutet till bostadskostnaden.

Bostadsbidragen är inkomstprövade. Till grund för beräkning av bostadsbidragets storlek läggs den taxerade inkomsten vid taxeringen året före bidragsåret. En viss del av förmögenheten läggs till den taxerade inkomsten liksom hela avdraget för underskott i förvärvskälla. Bidragen reduceras under år 1981 med 15 % av den bidragsgrundande inkomsten över 30 000 kr. för ensamstående med barn, och för makar med barn med 15 % av den bidragsgrundande inkomsten över 38 000 kr. Vid bidragsgrundande inkomst över 59 000 kr. är reduktionen 24 %. I årets budgetproposition och i motioner, (s) (vpk), har föreslagits ändringar av inkomstgränserna. Dessa förslag behandlas i civilutskottets betänkande CU 1980/81:29.

SBB är som framgått ovan inte bostadsanknutet och kan därför anses vara

ett inkomstprövat barnbidrag. För år 1981 är det 1 860 kr. per barn och år. Civilutskottet har enhälligt tillstyrkt regeringens förslag i budgetpropositionen om att SBB skall höjas till 2 160 kr. per barn och år. I maj 1980 utgick bostadsbidrag till ca 780 000 barn i ca 395 000 hushåll. Ca 130 000 hushåll hade ett barn, medan ca 169 000 hushåll hade två barn och ca 96 000 hushåll tre eller flera barn.

Det statliga bostadsbidraget finansieras helt av staten. För nästa budgetår beräknas kostnaderna för detta bidrag till ca 500 milj. kr.

Utskottet

Såväl i proposition 1980/81:118, bil. 1 (socialdepartementet) som i motion 2060 (s) föreslås ett ökat stöd till barnfamiljerna. I propositionen förordas ett förstärkt ekonomiskt stöd till flerbarnsfamiljerna mot bakgrund av genomförda och aviserade minskningar av livsmedelssubventionerna. Stödet föreslås utgå med ett fjärdedels barnbidrag per år för familjer med tre barn, dvs. f. n. 750 kr./år och med ett halvt barnbidrag per år dvs. f. n. 1 500 kr./år vid varje ytterligare barn i familjen. Stödet har utformats som ett flerbarnstillägg knutet till det allmänna barnbidraget. Det föreslås utgå till dess barnet fyller 16 år. Reformen beräknas kosta 135 milj. kr./år. Flerbarnstillägget skall utgå fr. o. m. den 1 januari 1982. För budgetåret 1981/82 har kostnaderna beräknats till 70 milj. kr.

I motionen föreslås att 135 milj. kr. för helår används för en förstärkning av det statliga bostadsbidraget. Regeringen bör enligt motionärerna återkomma med förslag i frågan så att en höjning kan ske från den 1 januari 1982.

Av de uppgifter som lämnas i propositionen framgår att flerbarnsfamiljerna har en utsatt ekonomisk situation. Det nuvarande ekonomiska stödet till barnfamiljerna är i huvudsak konstruerat så att det är lika per barn oberoende av antal barn i familjen. Det gäller både för det allmänna barnbidraget och för det statliga bostadsbidraget.

Utskottet delar uppfattningen som förs fram i propositionen nämligen att en förstärkning av stödet till flerbarnsfamiljerna bör ske vid en prioritering mellan olika alternativ. Förslaget i propositionen ger ett större stöd för familjer med tre eller flera barn jämfört med motionsförslaget. Sålunda får enligt propositionsförslaget trebarnsfamiljerna 750 kr./år, fyrabarnsfamiljerna 2 250 kr./år, fembarnsfamiljerna 3 750 kr./år. För varje ytterligare barn ökar beloppet med 1 500 kr./år. Motsvarande belopp enligt förslaget i motionen är för trebarnsfamiljen ca 540 kr./år, för fyrabarnsfamiljen ca 720 kr./år, för fembarnsfamiljen ca 900 kr. För varje ytterligare barn ökar beloppen med ca 180 kr./år. Som framgår av jämförelsen är det en inte oväsentlig skillnad mellan de olika förslagen – en skillnad som ökar ju flera barn som finns i familjen. Dessutom innebär förslaget i motionen stora tröskeeffekter.

Uppgifterna i propositionen visar att ett förstärkt ekonomiskt stöd behövs för barnfamiljerna och då inte minst för familjer med flera barn. Även om skäl kan tala för att även en- och tvåbarnsfamiljernas stöd bör förbättras får vid ett val förslaget i propositionen anses väl motiverat. Civilutskottet anser sålunda att socialutskottet bör avstyrka bifall till motion 2060 (s).

Stockholm den 9 april 1981

På civilutskottets vägnar

KJELL A. MATTSSON

Närvarande: Kjell A. Mattsson (c), Per Bergman (s), Rolf Dahlberg (m), Oskar Lindkvist (s), Lars Henrikson (s), Knut Billing (m), Thure Jadestig (s), Sven Eric Åkerfeldt (c), Maj-Lis Landberg (s), Bertil Danielsson (m), Birgitta Dahl (s), Kerstin Andersson i Hjärtum (c), Magnus Persson (s), Bertil Dahlén (fp) och Kerstin Ekman (fp).

Avvikande mening

Per Bergman, Oskar Lindkvist, Lars Henrikson, Thure Jadestig, Maj-Lis Landberg, Birgitta Dahl och Magnus Persson, alla (s), anser att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar "Av de" och på s. 3 slutar "motion 2060 (s)" bort lyda:

Förslaget i propositionen innebär att det ekonomiska familjestödet till barnfamiljerna ges en principiellt ny utformning – såväl det allmänna barnbidraget som det statliga bostadsbidraget utgår f. n. med belopp som inom de olika systemen är lika stort för varje bidragsberättigat barn. Liksom motionärerna anser utskottet att riksdagen inte nu bör binda sig för en ny familjepolitisk konstruktion; bl. a. bör familjeekonomiska kommitténs och bostadsbidragskommitténs förslag avvaktas. Redan på denna grund avstyrks förslaget i proposition 1980/81:118, bil. 1.

Olika uppgifter visar dock att barnfamiljernas situation behöver förbättras. Detta är fallet inte minst för barnfamiljer i låga inkomstlagen. Dessa grupper finns till stor del i bostadsbidragssystemet. Som framgått ovan fick i maj 1980 ca 395 000 hushåll med ca 780 000 barn bostadsbidrag. Om förbättringar av stödet till barnfamiljerna ges som en förstärkning av det statliga bostadsbidraget innebär det att stödet främst riktas mot de familjer med relativt låga inkomster som onekligen drabbats hårt av regeringspolitiken. Det statliga bostadsbidraget som inte är bostadsanknutet kan nämligen anses vara ett inkomstprövat barnbidrag.

Den i motion 2060 (s) förordade inriktningen av stödet innebär att

barnfamiljer för vilka statligt bostadsbidrag kan utgå får en förstärkning av detta stöd – utöver regeringens förslag i budgetpropositionen – med ca 180 kr. per barn och år fr. o. m. den 1 januari 1982. Detta stöd kommer, till skillnad från förslaget i propositionen, även vissa en- och tvåbarnsfamiljer till godo. I dessa hushållstyper fanns i maj 1980 ca 300 000 hushåll med ca 470 000 barn som hade bostadsbidrag. Regeringen bör återkomma med förslag till den närmare utformningen av stödet i enlighet med de riktlinjer som angivits i motion 2060 (s). Den förordade höjningen av det statliga bostadsbidraget bör ske från den 1 januari 1982.

Enligt civilutskottets uppfattning bör socialutskottet tillstyrka förslaget i motion 2060 (s).